Qubadlının işğalından 27 il ötür

Həsrətin bitdiyi gün olacaq

Ötən əsrin 90-cı illərinin əvvəlləri Azərbaycanda çox qarışıq bir dövr idi. Həmin günlərin fəlakətini qubadlılılar da yaşamışdı. 1993-cü ilin avqustunda on minlərlə insan doğma yurdundan ayrılmalı olmuşdu.

1930-cu ildə inzibati struktur kimi yaradılan Qubadlı rayonunun ərazisi 802 kvadratkilometrdir. Qubadlı Qarabağ yaylasının cənub şərqində yerləşir. Ermənistanla ovaxtkı Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti arasındakı ərazini əhatə edir. Şimaldan Laçın, şərqdən Cəbrayıl, cənubdan Zəngilan rayonları ilə həmsərhəddir. Tarixən Qubadlının iqtisadiyyatı yerləşdiyi coğrafi şəraitlə əlaqədar olub. Bol sulu Həkəri və Bərgüşad çayları vadisində yerləşən kəndlərin əhalisi münbit torpaqlardan əkinçilik məqsədilə istifadə edib. Rayon tarixi-mədəni abidələrlə zəngin idi.

Burada IV əsrə aid "Gavur dərəsi" ibadətgahı, 5-ci əsrə aid "Qalalı" və "Göyqala", "Dəmirçilər türbəsi" və digər tarixi abidələr vardı. Həkəri və Bərgüşad boyu kəndlər abadlaşdırılmış, dağ kəndlərinə asfalt yollar çəkilmiş, özünə yaraşıqlı evlər tikənlərin, minik avtomaşınları alanların sayı çoxalmışdı. Rayonda 21 orta, 26 səkkizillik, 15 ibtidai, 2 əyani-qiyabi məktəb var idi. 4 xəstəxana, 33 səhiyyə müəssisəsi, 111 mədəni maarif müəssisəsi, 125 ticarət, 96 ictimai iaşə, 25 məişət xidməti, 11 rabitə müəssisəsi, 48 kənd təsərrüfatı müəssisəsi, 4 zavod və 2 fabrik fəaliyyət göstərən Qubadlının yerüstü və yeraltı sərvətləri bu gün də düşmənlər tərəfindən talanmaqdadır.

1993-cü il avqust ayının 31-də rayonun ərazisi təcavüzkar Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal olundu. Laçın, Ağdam, Füzuli, Cəbrayıl rayonları işğal olunduqdan sonra mühasirə vəziyyəti yarandığından qubadlılılar doğma yurdlarını tərk etmək məcburiyyətində qaldılar.

Bu gün sayı 38 min 626 nəfər olan Qubadlı rayon sakinləri respublikamızın 41 müxtəlif şəhər və rayonunda məskunlaşıb. Sumqayıt şəhərində 23 min 334, Bakı şəhərində 11 min 157, Abşeron rayonunda 3 min 176 və digər 3 şəhər, 28 kənd rayonunda 959 nəfər qubadlılı məskunlaşaraq yaşayır.

Qubadlı rayonunun idarə, müəssisə, təşkilatları əsasən Bakı və Sumqayıt şəhərlərində, eləcə də Abşeron rayonunun ərazisində fəaliyyət göstərir. Sumqayıtda yerləşən Qubadlı Rayon İcra Hakimiyyətinin yeni tikilmiş 3 mərtəbəli inzibati binasında 200 nəfərlik iclas zalı, 40 nəfərlik müşavirə zalı, rayon tarix diyarşünaslıq muzeyi var. Rayon icra hakimiyyətinin inzibatı binasının qarşısında müasir tipli yeni park salınıb, böyük fontan quraşdırılaraq müxtəlif növ ağac və gül kolları əkilib.

Məcburi köçkünlərin sosial müdafiəsi rayon rəhbərliyinin daim diqqətindədir. Stansiya Sumqayıt adlanan ərazidə və Sumqayıt şəhər 12-ci mikrorayonunda inşa edilən şəhərciklərdə məcburi köçkün ailələrinin yeni mənzillərə köçürülməsi işi tam başa çatdırılıb. Qəsəbələrin əsas kontingenti bu rayondan olan məcburi köçkünlərdir. Belə ki, stansiya Sumqayıt adlanan ərazideki şəhərciyə 357, Sumqayıt şəhər 12-ci mikrorayondakı şəhərciyə isə 521 ailə köçürülüb. Bununla yanaşı, Qaradağ rayonu "Ümüd" qəsəbəsinə 19, Şirvan şəhərindəki şəhərciyə 19, "Qobu Park" yaşayış kompleksinə 22, Pirallahı rayonunda salınmış şəhərciyə 9, Kürdəxanı yaşayış kompleksinə 5 və "Qobu Park" qəsəbəsində salınmış şəhərciyə isə 15 Qubadlı ailəsi köçürülüb. Rayon mərkəzi xəstəxanasının yanında Gigiyena və Epidemiologiya Mərkəzinin yeni binası tikilib istifadəyə verilib. Sumqayıt şəhəri 26-cı məhəllədə yerləşən "Şəfa" sanatoriyası ərazisində 800, 12-ci mikrorayon ərazisində 100, 47-ci məhəllə ərazisində 150 nəfərlik mərasim evləri tikilib zəruri avadanlıqlarla təmin edilərək məcburi köçkünlərin istifadəsinə verilib. Eyni zamanda "Şəfa" sanatoriyasının I və II mərtəbəsində olan 74 boş otaq və 1500-dən çox fərdi ev təmir olunaraq məcburi köçkünlərə təhvil verilib. Bakı və Sumqayıt şəhərlərində məcburi köçkünlərin yaşadıqları 150-dən çox evin dam örtüyü əsaslı təmir olunub. Sumqayıtda 40-cı məhəllədə 80 məcburi köçkün ailəsinin məskunlaşdığı 2 bina, Z.Tağıyev qəsəbəsində 50 ailənin məskunlaşdığı bir bina və 112 ailənin yaşadığı fərdi evlər qazlaşdırılmış, şəhərin müxtəlif ərazilərində 10 istirahət guşəsi yaradılmışdır. Xızı rayon Sitalçay kəndində məcburi köçkünlərin məskunlaşdığı ərazilərdə yollara asfalt örtüyü döşənmiş, 1000 metr içməli su xətti çəkilərək çoxdan yaşanan problemə son qoyulmuşdur .

Rayonda 20 min 800 nəfər əmək qabiliyyətli əhali var. Ümumiyyətlə, son illərdə rayon üzrə 4 min 203 yeni iş yeri açılıb. 1612 sahibkarlıq subyekti olan rayonda sahibkarlığın inkişafına dəstək olaraq fiziki və hüquqi şəxslərin qeydiyyata alınması da yeni işlə təmin olunanların sayının çoxalmasına səbəb olub.

Qubadlılılar baramaçılığı inkişaf etdirmək üçün Füzuli və Sabirabad rayonları ərazisində onlara ayrılan sahələrdə əkdikləri 10 min 500 ədəd tut tinglərinə aqrotexniki qaydada qulluq edirlər. Yüksək və keyfiyyətli yem bazasının olması bu il barama istehsalı ilə məşğul olmasına imkan vermiş və nəticədə 1001 kiloqram barama tədarük edilmişdir. Qubadlılıların hazırda 5200 arı ailəsi var. Xüsusilə son illər arıçılığı inkişaf etdirmək üçün müəyyən işlər görülməkdədir. TİKA (Türkiyə İşbirliyi Koordinasiya Agentliyi) və Qubadlı Arıçılar Birliyi birgə yüz on doqquz min manat vəsait yatıraraq arıçılıq məhsullarının qablaşdırılması müəssisəsi yaratmışdılar. Bu müəssisədə 20 nəfər işlə təmin olunub.

Qubadlılılar rayonun mədəni həyatında da fəaldırlar. Rayon icra hakimiyyətinin inzibati binasında (həmin bina Sumqayıt şəhərində yerləşir) muzey fəaliyyət göstərir. Hazırda işıqlı, geniş otaqlarda yerləşən muzeydə 700-dən artıq eksponat toplanıb. Burada rayonun işğal altında olan 93 kəndi barədə geniş məlumat almaq mümkündür. Muzeyin girəcəyində respublikamızın dövlət atributları yerləşdirilib. Böyük zalda müxtəlif guşələr var. "Heydər Əliyev və Azərbaycan" guşəsində Ulu Öndərin həyat və fəaliyyətini əks etdirən fotoşəkillər diqqəti cəlb edir. Muzeydə həmçinin Qubadlı şəhidləri, kəndləri, rayonun ictimai həyatında rol oynamış insanlar barədə məlumatlar toplanıb. Muzeydə həmçinin, əslən Qubadlıdan olan yazıçıların, elm, mədəniyyət xadimlərinin kitabları nümayiş olunur. Xalq qəhrəmanları Qaçaq Nəbi və Həcərə aid əşyalar, onların qəhrəmanlıqlarını əks etdirən rəsm əsərləri də qorunub saxlanılır.

Rayonda dövrün tələbləri səviyyəsində 32 ümumtəhsil məktəbi fəaliyyət göstərir. Son illər ərzində 21 məktəb binası yenidən tikilərək əsaslı təmir edilmişdir. Rayon icra hakimiyyətinin yaxından köməkliyi ilə şagird sıxlığı nəzərə alınaraq Xanlıq 3 saylı, Qəzyan və Xıdırlı məktəblərində əlavə olaraq modul tipli sinif otaqları, Çaytumas kənd məktəb liseyində 9 sinif otağı və 100 nəfərlik akt zalı, Çardaxlı kənd tam orta məktəbində 4 əlavə sinif otağı və məktəbin həyətində yaşıl meydança quraşdırılmışdır.

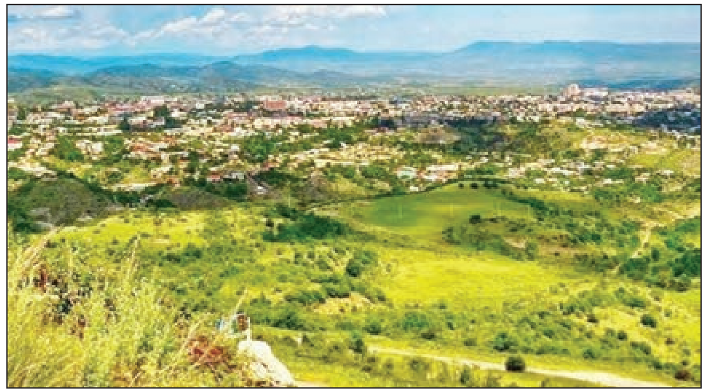

Qubadlı rayonu torpaqlarımızın bütövlüyü uğrunda mübarizədə 238 şəhid verib. 316 nəfər Qarabağ əlili,100 nəfərdən çox insan isə itkin düşmüş kimi qeydə alınıb. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərmanı ilə 11 nəfər qubadlılı Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı adı ilə təltif olunub. Aprel döyüşlərində fərqlənən Həmidov Şükür Nəriman oğluna Azərbaycan Respublikasının Milli Qəhrəmanı, Bərxudarov Mais Şükür oğluna general-mayor hərbi rütbəsi və Qasımov Faiq Qaçay oğluna igidliyə görə I dərəcəli medal verilmişdir.

Şəhidlərin xatirəsinin anılması, onların ailələrinə qayğı rayon rəhbərliyinin daim diqqət mərkəzində olan məsələlərdir. Rayon rəhbərliyi şəhid ailələrini hər vaxt qəbul edir dinləyir, üzləşdikləri problemlərin aradan qaldırılması istiqamətində tədbirlər görür.

Rayonda gənclər siyasəti xüsusi diqqət mərkəzindədir. Rayon Gənclər və İdman İdarəsi əlaqədar təşkilatlarla birgə gənclərdə hərbi vətənpərvərlik hisslərinin güclənməsi, vətənə bağlılıq, pis vərdişlərdən uzaq olmaları məqsədilə müntəzəm olaraq tədbirlər keçirir. İdmançılar üçün yüksək şərait yaradılıb. Hazırda rayonun 3 ümumtəhsil məktəbində idman zalı gənclərin ixtiyarına verilib. Məcburi köçkünlərin sıx məskunlaşdığı Sumqayıt şəhərində yerləşən "Şəfa sanatoriyası"nda müasir idman avadanlıqları ilə təmin olunmuş zalda idmançıların məşq keçməsi və fiziki cəhətdən yarışlara hazırlanması üçün bütün şərait yaradılıb.

Rayon mərkəzi xəstəxanasının poliklinika şöbəsi 4 tibb məntəqəsi ilə birlikdə məcburi köçkünlərə xidmət göstərir. Ötən dövr ərzində 21 min 712 ambulator xəstə qəbul edilərək müayinə və müalicə olunub. xəstəxanada 17 həkim və 34 tibb bacısı çalışır. Beş yüz doxsan iki şəkərli diabet olan xəstə dərman və tibbi ləvazimatla təmin edilib.

Bu gün dünyanı bürüyən koronavirus infeksiyasının (COVID-19) yayılmasının qarşısının alınması və sosial təcridin gücləndirilməsi, yaşayış məntəqələrinin ərazilərində koronavirus infeksiyasına qarşı təmizlik və dezinfeksiya işlərinin aparılması rayon rəhbərliyinin diqqət mərkəzindədir. İnfeksiyanın yayılması hallarının qarşısının alınması, bu sahədə aparılan profilaktik tədbirlərin effektivliyinin yüksəldilməsi məqsədilə əhalinin kompakt məskunlaşdığı yerlərdə, Sumqayıt şəhəri 12-ci mikrorayon ərazisində yerləşən 1005 ailənin məskunlaşdığı və stansiya Sumqayıt ərazisində 1001 ailənin məskunlaşdığı məcburi köçkünlər üçün salınmış yeni şəhərcikdə, rayon icra hakimiyyətinin inzibatı binasında, rayonun bütün təhsil müəssisələrində, ümumilikdə 20-dən çox binada sanitar-dezinfeksiya işləri həyata keçirilir və binaların, yataqxanaların girəcəkləri, pilləkən qəfəsləri, həyətyanı sahələr təmizlənir. Pandemiya ilə əlaqədar Məşğulluq Mərkəzi tərəfindən rayondan olan 651 ailəyə 190 manat birdəfəlik yardım edilib. Eyni zamanda 19 nəfər ictimai işlə təmin olunub.

"Biz birlikdə güclüyük" şüarı ilə həyata keçirilən və vətəndaş həmrəyliyini genişləndirən kampaniyalarda qubadlılılar da yaxından iştirak edir. Rayon sakinlərinə ümumilikdə 3300-dən çox ərzaq bağlaması verilib ki, onun da 1356-sı Heydər Əliyev Fondunun payına düşüb.

Rayon əhalisinin məskunlaşdığı ərazinin heç birindən Qubadlı dağları görünmür. Ancaq hər bir qubadlılı, hətta məcburi köçkünlükdə anadan olan körpələr belə, harada yaşamalarından, dünyanın hansı nöqtəsində olmalarından asılı olmayaraq Qubadlı dağlarını öz qəlblərinin nuru ilə görürlər. Və təzliklə doğma yurda qayıdacaqlarına inanırlar. Buna isə Ali Baş Komandan İlham Əliyevin apardığı siyasət, götürdüyü düzgün istiqamət zəmanət verir.

Akif ƏLİYEV,
"Azərbaycan"

Azərbaycan.- 2020.- 30 avqust.- S. 3.